

IZOBRAŽEVANJE V LUČI EVROPSKE STRATEGIJE UNIJA SPRETNOSTI

¹dr. Borut Čampelj

¹Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, Služba za digitalizacijo izobraževanja, Ljubljana, Slovenija

Povzetek

Evropska komisija je marca 2025 predstavila pobudo Unija spretnosti, katere cilj je zapolniti vrzeli v znanju in veščinah ter okrepiti konkurenčnost EU. Pobuda med drugim poudarja dostopnost izobraževanja za vse, podporo podjetjem pri iskanju usposobljenih kadrov ter priznavanje kvalifikacij po Evropi. Mnenja o pobudi so deljena; skeptiki opozarjajo na poseganje v nacionalne izobraževalne sisteme, zagovorniki pa poudarjajo priložnosti za razvoj tudi na področju izobraževanja. Na večini področjih Unije spretnosti se Slovenija v mednarodnih raziskavah uvršča vse bolj v povprečje, vendar pa z nacionalnimi in evropskimi projekti že spodbuja krepitev temeljnih veščin, digitalnih kompetenc, STEM veščin in računalniškega mišljenja. Prihajajoči projekti v okviru pobude bodo prispevali k usposobljenosti mladih za enakopravno vključitev na trg delovne sile brez primanjkljajev ter k celoviti transformaciji izobraževanja in povezovanju z različnimi deležniki.

Ključne besede: Unija spretnosti, digitalne kompetence, STEM veščine, konkurenčnost

Keywords: Skills Union, digital competences, STEM skills, competitiveness

Copyright: © 2025
Avtorji/The author(s). To delo je objavljeno pod licenco Creative Commons CC BY Priznanje avtorstva 4.0 Mednarodna. Uporabnikom je dovoljeno tako nekomercialno kot tudi komercialno reproduciranje, distribuiranje, dajanje v najem, javna priobčitev in predelava avtorskega dela, pod pogojem, da navedejo avtorja izvirnega dela.
(<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

EDUCATION IN THE LIGHT OF THE EUROPEAN UNION SKILLS STRATEGY

Abstract

In March 2025, the European Commission launched the Skills Union initiative, which aims to close skills gaps and strengthen EU competitiveness. The initiative emphasises, among other things, access to education for all, support for businesses in finding qualified people and recognition of qualifications across Europe. Opinions on the initiative are divided, with sceptics pointing to interference in national education systems, while supporters stress the opportunities for development in the field of education as well. In most areas of the Skills Union, Slovenia is increasingly ranked average in international surveys, but national and European projects are already promoting the

strengthening of basic skills, digital competences, STEM skills and computational thinking. Upcoming projects under the initiative will contribute to equipping young people to enter the labour market on an equal footing, without disadvantages, and to a comprehensive transformation of education and networking with different stakeholders.

Evropska komisija je 5. marca 2025 Evropskemu parlamentu in Svetu Evropske unije in ostalim institucijam EU skladno z ustaljenimi postopki posredovala pobudo Unija spretnosti, angl. The Union od Skills (Evropska komisija, 2025A). Komisija je namreč prepričana, da pomanjkanje in vrzeli v spretnostih oz. veščinah, prepočasna preobrazba ter razdrobljeno in neučinkovito delovanje ovirajo konkurenčnost EU ter predstavlja oviro za rast inovacij, digitalizacijo ipd. Glavni cilji pobude so tako:

- zagotoviti, da ima vsak v Evropi, ne glede na to, kje se nahaja, priložnost pridobivanja veščin, od trdnih osnov veščin, rednega izpopolnjevanja do prekvalifikacij,
- podpreti podjetja pri ohranjanju konkurenčnosti in odpornosti ter olajšati delodajalcem iskanje kadrov z ustreznimi veščinami,
- omogočiti, da so veščine in kvalifikacije, ne glede na to, kje v Evropi so pridobljene, pregledne, zaupanja vredne in priznane po celotnem enotnem evropskem trgu.

Po Evropi so se razširili različni odzivi, od skeptikov, ki menijo, da Evropa s tem pozablja na zagotavljanje ozaveščenih, aktivnih in razgledanih državljanov ter da je to skrit in nezakonit poseg v neodvisne izobraževalne sisteme držav članic, pa vse do tistih z realnejšimi pogledi na potrebe sodobne družbe. Slednji menijo, da bodo države omenjeno neodvisnost izobraževalnih sistemov še naprej uspešno izvajale, pridobile pa bodo lahko mnogo priložnosti, s katerimi bodo preko partnerstev in zavezništev ter dodatnimi sredstvi zagotovile hitrejšo in celovito transformacijo družbe, vključno z izobraževanjem. Izobraževanje naj bi se tako imelo priložnost vsaj delno odpreti razvoju tudi tistih veščin, ki so nujne za učinkovito in enakopravno vključitev mladih brez primanjkljajev na konkurenčni trg delovne sile v Evropi in izven.

Kako smo na pridobivanje omenjenih veščin ter transformacijo izobraževanja v smislu odpiranja izzivom gospodarstva odporni in pripravljeni v Sloveniji? Mednarodne raziskave PISA, TIMSS, ICILS in druge na področju naravoslovja in matematike ter digitalnih kompetenc in računalniškega mišljenja postavljajo Slovenijo vse bolj v povprečje. Vendar

pa v tej evropski finančni perspektivi (2021 – 2027) že potekajo projekti, ki med drugim jasno nakazujejo in spodbujajo transformacija izobraževanja s krepitvijo premišljenega, učinkovitega, kontroliranega in smiselnega sodelovanja vzgojnih-izobraževanih zavodov z zunanjimi partnerji (tj. drugimi VIZ po celotni vertikali in horizontali izobraževanja, fakultetami, javnimi in raziskovalnimi zavodi, pa tudi z zunanjimi deležniki v izobraževanju, kot so podjetja, neprofitne organizacije in posamezniki), v pripravi pa so tudi novi javni razpisi, ki bodo jasno podpirali v Uniji spretnosti pričakovane aktivnosti.

Vsekakor gre priporočilo slehernemu deležniku v vzgoji in izobraževanju, da spremlja nadaljnje aktivnosti strategije Unija spretnosti in se vključuje v nacionalne in evropske projekte. Le tako se bodo usklajeno z ostalimi državami zagotavljale ustrezne pričakovane aktivnosti, kot so se v slovenskih šolah marsikje že utrdili dosedanja evropski kompetenčni okvirji ter temeljne veščine. Na primer na digitalnem področju: Okvir digitalnih kompetenc za evropskega državljana DigComp 2.2, ki bo v maju 2025 dobil naslednika DigComp 3.0, kompetenčni okvir za učitelje DigCompEdu in kompetenčni okvir za izobraževalne ustanove DigCompOrg ter spremljajoči samoreflektivni orodji SELFIE za šole in SELFIE za učitelje. Formalno douniverzitetno izobraževanje je namreč eno izmed ključnih področji pobude Unije spretnosti in v ta namen sta bila predstavljena tudi že Akcijski načrt za krepitev osnovnega nabora veščin oz. kompetenc (pismenost, naravoslovna in matematična posmenost, digitalne kompetence in državljanstvo) in Strateški plan za STEM izobraževanje (Evropska komisija A, 2025).

Strateški plan za STEM izobraževanje je v dobršni meri povezan z digitalnim izobraževanjem, temeljnimi vsebinami računalništva in informatike ter računalniškim mišljenjem. Njegov namen je utrditi naravoslovno in matematično pismenost in STEM področje kot ključno področje v evropski izobraževalni in kadrovske politiki. Cilji Strateškega plana STEM vključujejo med drugim izboljšanje STEM veščin in razvoj kompetenčnega okvira ter posledično pridobivanje dokazil na tem področju, vključno z mikrodokazili. Poseben poudarek je namenjen spodbujanju žensk k STEM s pobudami, ki si med drugimi prizadevajo povečati delež deklet in žensk v tehničnih poklicih. Pri tem je in bo slovenskim vrtcem in šolam že na razpolago okvir naravoslovne in matematične pismenosti NA-MA POTI (projekt NA-MA POTI sofinanciran iz Evropskega socialnega sklada) ter okvir vsepredmetnih veščin na področju STEM (Erasmus+ projekt ATS STEM), ki sta podprta s številnimi kakovostnimi primeri dobrih praks medpredmetnega sodelovanja in spremenjene vloge učitelja in učenca v publikacijah Digitalne knjižnice Zavoda RS za šolstvo in se bosta še nadgrajevala v nadaljnjih projektih. Marsikaj iz obeh

omenjenih projektov pa je že vključeno v predloge prenovljenih učnih načrtov, tudi v okviru t.i. splošnih ciljev. Potekajo tudi nacionalni projekti v okviru Mehanizma za okrevanje in odpornost, katerih rezultat bo nova generacija učnih scenarijev poučevanja in učenja digitalnih kompetenc in temeljnih znanj računalništva in informatike, ter novi pedagoški pristopi razvoja računalniškega mišljenja z uporabo STEM kompletov in digitalnega državljanstva. Razvojno-raziskovalni projekti pa raziskujejo in razvijajo nove priložnosti in izzive, ki jih prinašajo v izobraževanje generativna umetna inteligenca in virtualne resničnosti. Nekatera dognanja omenjenih projektov so že objavljena med novicami Slovenskega izobraževalnega omrežja in LinkedIn profilu Službe za digitalizacijo izobraževanja na Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, še več objav pa bo do junija 2026, ko se bodo projekti zaključili. Na voljo so in bodo rezultati mnogih Erasmus+ in drugih projektov na vrtcih, šolah, javnih zavodih, fakultetah, raziskovalnih zavodih pa tudi ministrstvu. Ministrstvo aktivno pripravlja nove javne razpise v okviru Evropskega socialnega sklada, ne le za področja iz osnovnega nabora kompetenc Unije spretnosti, ampak tudi še več projektov s področja računalniškega mišljenja.

Prihajajoči projekti na podlagi pobude oz. strategije Unija spretnosti bodo tako komplementarno samo še obogatili pričakovano opolnomočenje slovenske mladine, njihovih vzgojiteljev in učiteljev ter drugih strokovnih in vodstvenih delavcev v vzgoji in izobraževanju, pa tudi drugih človeških in umetnih mentorjev in tutorjev.

Vira

Evropska komisija. (2025A). *The Union of Skills, Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council of Europe, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions*. Dostopno na naslovu: https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/document/download/915b147d-c5af-44bb-9820-c252d872fd31_en?filename=Communication%20-%20Union%20of%20Skills.pdf.

Evropska komisija. (2025B). *A STEM Education Strategic Plan, skills for competitiveness and innovation*, Evropska komisija. Dosegljivo na naslovu: https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/2025-03/STEM-Communication-graphic-version-updated_0.pdf.